

6. Брежнев О. В. Федеральный судебный конституционный контроль в России / О. В. Брежнев. – М. : Издательство Московского университета, 2006. – 273 с.
7. Опря О. В. Конституционные суды в постсоциалистических государствах Восточной Европы : на примере Конституционного суда Республики Болгарии : Дисс. ... канд. юрид. наук по спец. : 12.00.02 / О. В. Опря. – М., 2002. – 192 с.
8. Витрук Н. В. Конституционное правосудие. Судебно-конституционное право и процесс : учеб. пособие / Н. В. Витрук. – М. : Норма : ИНФРА-М, 2012. – 592 с.
9. Половченко К. А. Конституционная юстиция в России и Украине (сравнительно-правовой анализ) : Дисс. ... канд. юрид. наук по спец. : 12.00.02 / К. А. Половченко. – М., 2003. – 232 с.
10. Николаева Т. А. Обращения граждан в органы КЮ РФ и зарубежных стран : сравнительно-правовой анализ : Дисс. ... канд. юрид. наук по спец. : 12.00.02 / Т. А. Николаева. – М., 2008. – 196 с.
11. Дмитриев В. В. Конституционная юстиция в субъектах РФ : автореф. дисс. ... на соискание уч. степени канд. юрид. наук по спец. : 12.00.02 «конституционное право ; муниципальное право» / В. В. Дмитриев. – М., 2004. – 34 с.
12. Борадзов Т. Р. Контроль конституционного суда Российской Федерации : принципы и механизм реализации : Дисс. ... канд. юрид. наук по спец. : 12.00.02 / Т. Р. Борадзов. – М., 2004. – 189 с.
13. Максимовская И. Н. Конституционный суд в государственно-правовом механизме России : Дисс. ... канд. юрид. наук по спец. : 12.00.01 / И. Н. Максимовская. – Чебоксары, 2006. – 215 с.
14. Шеломанова Л. В. Независимость судей как конституционный принцип правосудия : Дисс. ... канд. юрид. наук по спец. : 12.00.02 / Л. В. Шеломанова. – Орел, 2013. – 157 с.
15. Коркунов Н. М. Русское государственное право / Н. М. Коркунов. – Санкт-Петербург, 1892. – Т. 1. – 402 с.
16. Никифорова М. А. Верховный суд США как орган конституционного контроля / М. А. Никифорова [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://war1960.ru/usa/supreme_court.shtml
17. Мішина Н. В. Конституційна скарга в Україні : можливості використання досвіду США / Н. В. Мішина // Право США. – 2013. – № 1–2. – С. 258–266.
18. Мішина Н. В. Конституційні права людини : до питання удосконалення регламентації / Н. В. Мішина // Юридичний вісник. – 2013. – № 3. – С. 43–46.
19. Кравец И. А. Формирование российского конституционализма : Проблемы теории и практики : Дисс. ... д-ра. юрид. наук по спец. : 12.00.02 / И. А. Кравец. – Екатеринбург, 2002. – 584 с.
20. Бондарь Н. С. Судебный конституционализм в России в свете конституционного правосудия / Н. С. Бондарь. – М. : Норма ; ИНФРА-М, 2011. – 544 с.
21. Клишас А. А. Конституционный контроль и конституционное правосудие в зарубежных странах : Дисс. ... д-ра. юрид. наук по спец. : 12.00.02 / А. А. Клишас. – М., 2007. – 571 с.
22. Конституционное (государственное) право зарубежных стран : учебник для бакалавров / отв. ред. Б. А. Страшун. – М. : Проспект, 2014. – 296 с.

УДК 342.7

ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ Й ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

INCLUSIVE EDUCATION IN UKRAINE: CURRENT STATUS OF LEGAL REGULATION AND PROSPECTS

Косовська М.А.,
студентка

Запорізький національний технічний університет

Стаття присвячена дослідженню сучасного стану правового регулювання інклюзивної освіти в Україні, виявленню основних пріоритетних і проблемних аспектів щодо її подальшого розвитку. Охарактеризовано правову основу для отримання інклюзивної освіти в Україні. Звертається увага на зміст основних проектів і концепцій із розвитку інклюзивної освіти, що впроваджуються зараз в Україні. Унесено пропозиції щодо забезпечення реальних кроків України на шляху до доступної та розгалуженої системи інклюзивної освіти.

Ключові слова: діти, освіта, інклюзивна освіта, Конституція України, навчання, школа.

Статья посвящена исследованию современного состояния правового регулирования инклюзивного образования в Украине, выявлению основных приоритетных проблемных аспектов его дальнейшего развития. Дана характеристика правовой основы для получения инклюзивного образования в Украине. Обращено внимание на содержание основных проектов и концепций по развитию инклюзивного образования, которые внедряются сейчас в Украине. Внесены предложения по обеспечению реальных шагов Украины на пути к доступной и разветвленной системе инклюзивного образования.

Ключевые слова: дети, образование, инклюзивное образование, Конституция Украины, обучение, школа.

The article investigates the current state of the legal regulation of inclusive education in Ukraine, identifying key priority problematic aspects of its further development. The article provides a description of the legal framework for inclusive education in Ukraine, drew attention to the provisions of the Constitution and the UN Convention "On the Rights of Persons with Disabilities" aimed at settling the relations in this sphere. It describes the main projects and concepts for the development of inclusive education, which are being implemented now in Ukraine: the concept Roswitha inclusive education mezhnarodny Swedish-Ukrainian Projects "Inclusive education students with disabilities", the Canadian-Ukrainian Projects "Inclusive education for children s special needs in Ukraine", pilot Projects supporting schools, pilot Projects for the development of inclusive education, the All-Ukrainian scientific-pedagogical experiment "The development of an inclusive environment obazovatelnoy in the Zaporozhye region". Proposals to ensure the real steps of Ukraine towards an accessible and highly developed system of inclusive education. Among which drew attention to the need to amend the laws "On Education" of Ukraine, "On the pre obrarzovani" and "On General Secondary Education", "On the non-formal education", "On Vocational Education", "On Higher Education", which would determine the mechanism receiving such education in our state.

According to the author, only in this way can real steps of Ukraine towards inclusive education system available to the ultimate goal of the implementation is to ensure the quality of the principle of equality obazovaniya for all citizens, regardless of their special needs.

Key words: children, education, inclusive education, Constitution of Ukraine, training, school.

Розвиток сучасної України та процеси інтеграції в європейську спільноту формують нову філософію суспільства. У сучасних умовах становлення й розвитку громадянського суспільства на засадах свободи, творчості, гуманізму, милосердя в Україні цінність життя будь-якої людини, незалежно від її чеснот чи обмежень, є визначальною. Процеси гуманізації та демократизації потребують пошуку шляхів інтеграції людей з особливими потребами в повноцінне соціальне життя. Найбільшої уваги в цьому напрямі потребують діти з особливими освітніми проблемами. Актуальність проблеми інклюзивної освіти виходить із того, що в Україні проживає 6 809 132 дітей, у тому числі з порушеннями психофізичного розвитку – 702 680, з яких лише 40 755 навчаються в загальноосвітніх навчальних закладах, більшість із них – за індивідуальною формою [1]. Це означає, що більшість дітей із особливими освітніми потребами просто не мають доступу до навчання в шкільному колективі однолітків і змушені отримувати освіту вдома. Але українське законодавство лише поверхово регламентує питання існування в країні такої освіти, не передбачаючи при цьому чіткого механізму її отримання. У зв'язку з цим постає проблема реалізації та забезпечення права на інклюзивну освіту в Україні.

Незважаючи на досить специфічну проблему й порівняно «новий» напрям, серед визначених представниками громадськості та держави пріоритетів розвитку освіти проблеми інклюзивної освіти мають місце в дослідженнях українських науковців, серед яких варто звернути увагу на таких як А. Колупаєва, В. Синьов, В. Боднар, О. Гордійчук, М. Захарчук, К. Островська, І. Луценко, М. Сварник, Л. Байда, С. Єфімова, Ю. Найда, Ю. Рибак, Г. Кліменко, Л. Климанська, О. Софій. Ознайомившись із їхніми працями й вивчивши нормативно-правову базу щодо порядку реалізації права на інклюзивну освіту в Україні, ми визначилися з основними ключовими моментами, які постали перед Україною, стосовно інклюзивної освіти, що й стало поштовхом для написання статті.

Мета статті полягає у визначенні сучасного стану правового регулювання інклюзивної освіти в Україні та виявленні пріоритетних і проблемних аспектів щодо її подальшого розвитку.

Відповідно до Конституції України (ст. 53), кожен має право на освіту. Повна загальна середня освіта є обов'язковою. Держава забезпечує доступність і безоплатність дошкільної, повної загальної середньої, професійно-технічної, вищої освіти в державних і комунальних навчальних закладах; розвиток дошкільної, повної загальної середньої, позашкільної, професійно-технічної, вищої й післядипломної освіти різних форм навчання; надання державних стипендій та пільг учням і студентам [2]. Гарантіями права на освіту є обов'язковість загальної середньої освіти, надання державних стипендій та пільг учням і студентам, право громадян безоплатно здобувати вищу освіту в державних і комунальних закладах на конкурсній основі. Право на освіту в Україні забезпечується також розгалуженою мережею закладів освіти, заснованих на різних формах власності, наукових установ, закладів післядипломної освіти, відкритим характером закладів освіти, створенням умов для вибору профілю навчання й виховання відповідно до здібностей, інтересів громадянина, різними формами навчання (очною, заочною, вечірньою, екстернатом, педагогічним патронажем).

Кожна людина, незалежно від стану здоров'я, наявності фізичного чи інтелектуального порушення, має право на одержання освіти, якість якої не різнилася від якості здорових людей.

Тривалий час основним інститутом виховання дітей із обмеженими можливостями вважалися спеціальні школи, які мали й мають певні недоліки, головними серед яких є проблеми здобуття подальшої освіти та адаптації в соціумі здорових людей. На усунення цих недоліків спрямова-

на інклюзивна форма освіти, що запроваджена й успішно функціонує в багатьох країнах світу.

У зв'язку з цим постає важливе питання запровадження інклюзивного навчання, формування нової філософії державної політики щодо дітей із особливими освітніми потребами, вдосконалення й розвитку нормативно-правової бази відповідно до міжнародних договорів у сфері прав людини.

Інклюзивне навчання (інклюзія inclusion (англ.) – залучення) передбачає створення освітнього середовища, яке б відповідало потребам і можливостям кожної дитини, незалежно від особливостей її психофізичного розвитку [3, с. 260].

Інклюзивна освіта – освітня система, що ґрунтується на принципі забезпечення основного права дітей на освіту й права здобувати її за місцем проживання, що передбачає навчання дитини з особливими потребами в умовах загальноосвітнього закладу [3, с. 260].

Інклюзивна школа – заклад освіти, який забезпечує інклюзивну освіту як систему освітніх послуг, а саме: адаптує навчальні програми та плани, фізичне середовище, методи й форми навчання, використовує наявні в громаді ресурси, залучає батьків, співпрацює з фахівцями для надання спеціальних послуг відповідно до різних освітніх потреб дітей, створює позитивний клімат у шкільному середовищі [3, с. 260].

Правову основу для отримання інклюзивної освіти в Україні становлять Закони України: «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про реабілітацію інвалідів в Україні», «Про дошкільну освіту», «Про внесення змін до деяких законів України про освіту щодо організації інклюзивного навчання» – «Конвенція про права інвалідів», а також укази Президента України, акти Кабінету Міністрів України, укази й листи міністерств.

Конвенція ООН про права дитини 1989 р., Всесвітня декларація «Освіта для всіх» 1990 р., Стандартні правила забезпечення рівних можливостей для осіб з інвалідністю Організації Об'єднаних Націй 1993 р. та Саламанська декларація та рамки дій (1994 р.) – усі ці документи передбачають заходи, які свідчать про зростання розуміння й обізнаності про право осіб з інвалідністю на освіту.

Конвенція ООН «Про права осіб з інвалідністю» в п. 1 ст. 24 «Про інклюзивну освіту» зазначає, що держави-учасниці повинні забезпечувати реалізацію права осіб з інвалідністю на освіту за допомогою системи інклюзивної освіти на всіх рівнях, у тому числі на рівні дошкільної, початкової, середньої та вищої освіти, професійного навчання й навчання впродовж життя, позакласної та суспільної діяльності, при чому реалізація такого права забезпечується для всіх учнів, включаючи осіб з інвалідністю, без дискримінації й нарівні з іншими [4].

У згадуваній Конвенції проголошено, що інклюзивну освіту потрібно розуміти як:

1. Фундаментальне право всіх учнів. При цьому важливо, що це право належить кожному конкретному учневі, а не батькам чи опікунам (у випадку дітей). Відповідальність батьків у цьому випадку підпорядковується праву дитини.

2. Принцип, який цінує добробут усіх учнів, поважає невід'ємну гідність і самостійність, визнає індивідуальні потреби та здатність бути ефективно включеним у суспільне життя й робити в нього свій внесок.

3. Засіб реалізації інших прав людини. Це основний засіб, за допомогою якого особи з інвалідністю можуть покінчити з бідністю, одержати можливість повноправної участі в житті своїх громад і домогтися захисту від експлуатації. Це також є основним засобом для побудови інклюзивних суспільств.

4. Результат процесу неперервного та проактивного зобов'язання щодо ліквідації бар'єрів, які перешкоджають праву на освіту, разом із відповідними змінами в культурі,

політиці й практиці звичайних шкіл з метою прийняття та ефективного включення всіх учнів [4].

Для розвитку інклюзивної освіти в Україні створені концепція розвитку інклюзивної освіти, міжнародний шведсько-український проект «Інклюзивна освіта школярів з обмеженими можливостями», канадсько-український проект «Інклюзивна освіта для дітей з особливими потребами в Україні», Пілотний проект опорних шкіл, Експериментальний проект із розвитку інклюзивної освіти, Всеукраїнський науково-педагогічний експеримент «Розвиток інклюзивного освітнього середовища у Запорізькій області».

Концепція розвитку інклюзивної освіти розроблена відповідно до Конституції й законів України, міжнародних договорів України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, інших нормативно-правових актів, які регулюють відносини у сфері освіти, соціально-го захисту та реабілітації осіб з інвалідністю. Метою Концепції є таке: визначення пріоритетів державної політики у сфері освіти в частині забезпечення конституційних прав і державних гарантій дітям із особливими освітніми потребами; створення умов для вдосконалення системи освіти й соціальної реабілітації дітей із особливими освітніми потребами, у тому числі з інвалідністю, шляхом упровадження інноваційних технологій, зокрема інклюзивного навчання; формування нової філософії суспільства щодо позитивного ставлення до дітей та осіб із порушеннями психофізичного розвитку й інвалідністю [5].

Міжнародний шведсько-український проект «Інклюзивна освіта школярів з обмеженими можливостями» проводився у Львові у 2012 році. Метою проекту було навчити викладачів масових шкіл працювати з учнями, які мають глибокі ураження зору. Навчання відбувалося шляхом проведення інформаційно-презентаційних семінарів для вчителів, під час яких модератори проекту не лише розповідали про методики навчання незрячих учнів, а й демонстрували слухачам найновіше технічне обладнання, яке використовується незрячими учнями в країнах Європи: комп'ютери зі спеціальним програмним забезпеченням, принтери для друку рельєфного тексту і малюнків, плейери з навігатором для аудіокниг, мобільні збільшувальні системи [6].

«Міжвідомчий підхід у провадженні інклюзивного навчання» був розроблений у межах діяльності канадсько-українського проекту «Інклюзивна освіта для дітей з особливими потребами в Україні», що розпочав свою діяльність в Україні у 2008 році завдяки підтримці Канадської агенції з міжнародного розвитку CIDA й партнерської співпраці низки канадських та українських громадських і державних організацій. Пілотними регіонами проекту обрано Львівську область та Автономну Республіку Крим. Метою проекту є зміна ставлення уряду, закладів освіти й неурядових організацій до проблем людей з інвалідністю, зокрема, в царині освіти. Ідеологія проекту ґрунтується на соціально-правовій моделі інвалідності, на визнанні того, що «інвалідність є результатом взаємодії, яка відбувається між людьми з інвалідністю та перешкодами у стосунках і середовищі»; на партнерстві освітніх, урядових і громадських організацій, які об'єднують свої зусилля заради розбудови інклюзивної моделі освіти в Україні [7].

Всеукраїнський науково-педагогічний експеримент «Розвиток інклюзивного освітнього середовища у Запорізькій області» проводитиметься в три етапи з липня 2016 до червня 2019 року в школах, розташованих як у Запоріжжі, так і в інших містах і селищах області. Спеціально для цього в школах створені інклюзивні класи.

«Цей пілотний проект дуже важливий не тільки для Запорізької області, але й для країни в цілому, адже після його завершення ми зможемо застосувати отриманий досвід у будь-якій області України. Важливо, що буде відпрацьовано питання формування баз даних про дітей з

особливими освітніми потребами, апробовано прозорий механізм фінансування за принципом «гроші ходять за дитиною», а також ефективні моделі партнерства між інклюзивними та спеціальними навчальними закладами», – підкреслила Міністр освіти і науки України Лілія Гриневич. Ініціатори підкреслюють, що експеримент має на меті не лише гуманістичні й науково-пізнавальні результати, а передусім результати практично-дидактичні. Окрім того, він сприятиме підвищенню доступності освіти в Україні.

«Починаючи роботу над програмою впровадження інклюзивної освіти в Україні, ми зрозуміли, що, попри велику кількість змін у законодавчих та нормативно-правових актах щодо розвитку інклюзивної освіти в Україні, її практичне впровадження на сьогодні знаходиться на низькому рівні. Тому основною метою цього експерименту є напрацювання конкретних відпрацьованих інструкцій, завдяки яким кожен директор та педагогічний колектив загальноосвітніх навчальних закладів матимуть чіткий план дій по створенню умов для навчання дітей з особливими освітніми потребами. Ми всі зацікавлені у доступній, безпечній та привітній школі для наших дітей, яка допомагатиме дітям розвиватися, набувати дійсно корисного соціального досвіду і пізнавати світ», – зазначала Голова Благодійного фонду Порошенка Марина Порошенко [8].

Міністерство фінансів відібрало 24 опорні школи для «пілотного» проекту. За ініціативи попереднього Міністра фінансів Наталії Ярецько цей проект був започаткований Міністерством фінансів України спільно з Міністерством освіти і науки, став можливий завдяки підтримці групи донорів, серед яких – Уряд США, Western NIS Enterprise Fund, а також компанія «Майкрософт Україна», яка погодилася надати технічну допомогу в оснащенні опорних навчальних закладів. Метою проекту є покращення якості освіти дітей, які проживають і навчаються в селах і селищах, і підвищення ефективності використання державних коштів, що виділяються на фінансування освіти.

У рамках Пілотного проекту було відібрано по одній школі в кожній області, що отримає кошти на розвиток матеріально-технічної бази. Зазначена школа зможе отримати ресурси на ремонт приміщень, навчальне обладнання та інформаційно-комп'ютерні технології, щоб забезпечити високу якість середньої освіти для дітей із сільської місцевості. Відбір проводився незалежними представниками Проекту за участі міжнародних донорів, фонду Western NIS Enterprise Fund і Агентства США з міжнародного розвитку (USAID). Перевага надавалася школам, які в рамках оптимізації буде укрупнено за рахунок малоформатних шкіл. Отже, учні із сільської місцевості отримають можливість здобути якісну середню освіту, що стане базою для подальшого навчання й кар'єрного зростання [9].

Також реалізацією впровадження інклюзивної освіти займається Всеукраїнський фонд «Крок за кроком», який було засновано в 1999 році Міжнародним фондом «Відродження» (м. Київ) і Міжнародним центром розвитку дитини (Вашингтон, США). Місія Всеукраїнського фонду «Крок за кроком» – сприяти втіленню освітніх реформ із реалізації особистісно-орієнтованої, інклюзивної освітньої моделі з активним залученням сімей і громад шляхом проведення тренінгів для освітян, батьків, представників громадських організацій; ініціювання та реалізації проектів, спрямованих на забезпечення рівного доступу до якісної освіти для всіх дітей, включаючи дітей з особливими потребами; залучення сімей і громади до освітнього й управлінського процесів. А місія Міжнародного центру – створення та розвиток умов для отримання якісної освіти в загальноосвітньому закладі для дітей із особливими навчальними потребами.

Для України інклюзивна освіта є відносно новою системою навчання, тоді як у європейських державах інклюзивна освіта наявна в усіх навчальних закладах на кожному етапі навчання людини.

Для широкомасштабного впровадження інклюзивної освіти в Україні передусім потрібно внести деякі зміни до Законів України: «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про загальну середню освіту», «Про позашкільну освіту», «Про професійно-технічну освіту», «Про вищу освіту», які б визначали механізм отримання такої освіти в нашій державі. Але такі зміни – це лише один із елементів складного механізму впровадження інклюзивної освіти в Україні. Звісно, необхідне вдосконалення не тільки нормативно-правової бази, а й науково-методичного,

фінансово-економічного забезпечення, орієнтованого на впровадження інклюзивного навчання. Для забезпечення України всім необхідним для функціонування інклюзивної освіти також доречно звернутися за допомогою до благодійних організацій і залучити інвесторів. Лише в такий спосіб, на нашу думку, можливі реальні кроки України на шляху до доступної та розгалуженої системи інклюзивної освіти в Україні, кінцевою метою реалізації якої є забезпечення принципу рівності якості освіти для всіх людей незалежно від їхніх особливих потреб.

ЛІТЕРАТУРА

1. У Запорізькій області стартував пілотний для України проект зі створення інклюзивного освітнього середовища [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua/news/u-zaporizkij-oblasti-startuvav-pilotnij-dlya-ukrayini-proekt-37699>.
2. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr>.
3. Основи інклюзивної освіти : [навчально-методичний посібник] / за заг. ред. А.А. Колупаєвої. – К. : «А.С.К.», 2012. – 308 с.
4. Комітет з прав осіб з інвалідністю – Зауваження загального порядку № 4 (2016 р.). Стаття 24: Право на інклюзивну освіту [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://education-inclusive.com/komitet-z-prav-osib-z-invalidnistyu-zauvazhennya-zagalnogo-poryadku-4-2016-r/>.
5. Про затвердження Концепції розвитку інклюзивного навчання : Наказ Міністерства освіти і науки від 01.10.2010 № 912 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/9189/.
6. Шведи навчатимуть працювати з дітьми з обмеженими можливостями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://osvita.ua/school/inclusive_education/31180/.
7. Українсько-канадський проект «Інклюзивна освіта для дітей з особливими потребами в Україні» 2008–2013 рр. за підтримки Канадської агенції міжнародного розвитку (CIDA) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.education-inclusive.com/wp-content/docs/2013/02/modul_vstup_v_invalidnist.doc.
8. У Запорізькій області стартував пілотний для України проект зі створення інклюзивного освітнього середовища / М-во освіти і науки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mon.gov.ua/usi-novini/novini/2016/07/21/u-zaporizkij-oblasti-startuvav-pilotnij-dlya-ukrayini-proekt>.
9. Міністерство фінансів відібрало 24 опорні школи для пілотного проекту [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://education-inclusive.com/ministerstvo-finansiv-vidibralo-24-oporni-shkoly-dlya-pilotnogo-proektu/>.
10. Місія Всеукраїнського фонду «Крок за кроком» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ussf.kiev.ua>.

УДК 342.1

ПРАВО НА ОБ'ЄДНАННЯ В ПОЛІТИЧНІ ПАРТІЇ: ПРАКТИКА КОНСТИТУЦІЙНОЇ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ В УКРАЇНІ ТА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ

FREEDOM OF ASSOCIATIONS IN THE POLITICAL PARTIES: PRACTICE OF THE CONSTITUTIONAL REGULATION IN UKRAINE AND FOREIGN COUNTRIES

Осауленко С.В.,
к.ю.н., професор кафедри адміністративного та фінансового права
Національний університет «Одеська юридична академія»

Стаття присвячена аналізу практики регламентації права на об'єднання в політичні партії в Конституції України та в Основних Законах країн, які разом з Україною колись входили до складу СРСР на правах союзних республік – суб'єктів федерації, а саме: Азербайджану, Білорусії, Грузії, Молдови. Виявлено переваги й недоліки відповідних статей конституцій цих держав порівняно з Конституцією України 1996 р. Перспективи подальших досліджень у цьому напрямі полягають у розгляді норм про конституційну регламентацію права на об'єднання в політичні партії в інших зарубіжних країнах.

Ключові слова: свобода асоціацій, політична партія, право на об'єднання в політичні партії, право на об'єднання, конституція.

Статья посвящена анализу практики регламентации права на объединение в политические партии в Конституции Украины и в Основных Законах стран, которые вместе с Украиной входили в состав СССР на правах союзных республик – субъектов федерации, а именно: Азербайджана, Беларуси, Грузии, Молдовы. Выявлены преимущества и недостатки соответствующих статей конституций этих государств по сравнению с Конституцией Украины 1996 г. Перспективы дальнейших исследований в этом направлении автор видит в рассмотрении норм о конституционной регламентации права на объединение в политические партии в других зарубежных странах.

Ключевые слова: свобода ассоциаций, политическая партия, право на объединение в политические партии, право на объединение, конституция.

This article analyzes the regulation of the practice of the right to association in political parties in Ukrainian Constitution and in the Basic Laws of the countries, which together with Ukraine once were the part of the Soviet Union – Azerbaijan, Belarus, Georgia, Moldova. The author covers advantages and disadvantages of the relevant constitutional articles compared to the Constitution of Ukraine 1996.

The most brief constitution on this subject is the Basic Law of Belarus 1994. It has only one short article on the researched human right and seems to be even more brief, than the current international standards of the human rights. Constitution of the Republic of Azerbaijan 1995 is more detailed, and more terminologically correct, in comparison with the relevant norms of the Ukrainian Constitution. Constitution of Moldova 1994 pays much more attention to the political parties, than to the subjective right to associate in the political parties. In terms of the human rights protection this might be seen as a drawback. Constitution of Georgia 1995 provides an interesting idea to regulate the right to associate in the political parties and the political parties itself using the organic law. The author sees the perspectives of the further researches in this field in the consideration of the constitutional regulation of the right of association in political parties in another foreign countries.

Key words: freedom of association, political party, right of association in political parties, right of association, constitution.